

การบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี
The Administration of Educational Opportunity Expansion School
under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area

สาวิตรี มั่นธรรม

นิสิต หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

E-mail: jubjang_hihi@hotmail.com

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์

อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

E-mail: ladrojch@gmail.com

Sawitree Munthum

Student, Master of Education, Rajapruk University

Laddawan Petchroj

Advisor, Master of Education, Rajapruk University

รับเข้า: 24 ตุลาคม 2563 แก้ไข: 18 พฤศจิกายน 2563 ตอรับ: 3 ธันวาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี จำนวน 254 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความตรงเท่ากับ 0.75 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วย LSD ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารวิชาการ รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการ

บริหารบุคคล และด้านการบริหารงบประมาณ ตามลำดับ 2) ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์การทำงาน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามขนาดสถานศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the administration of educational opportunity expansion school under the office of Nonthaburi primary educational service area based on opinions of teachers and administrators in school, and 2) compare the administration of educational opportunity expansion school based on opinions of teachers and administrators in school under the office of Nonthaburi primary educational service area, classified by position, school size and work experience. In this regard, the research's sampling consisted of the sample of a study consists of a group of administrators, a group of teachers in educational opportunity expansion school under the office of Nonthaburi primary educational service area, a total of 254 persons. The questionnaire was applied as the research instrument which had IOC =0.75, the statistics that were used for data analysis were average, standard deviation, t-test, One-way ANOVA and test for individual differences with LSD.

The research results were as follows: 1) The administration of educational opportunity expansion school under the office of Nonthaburi primary educational service area were at a high level in every aspect. The results revealed that Academic administration was found to be at the highest level, followed by General administration, Personnel management, and Budget management, and 2) opinion of administrators and teachers on the administration of educational opportunity expansion school under the office of Nonthaburi primary educational service area, classified by position and work experience, were not different, but there were significant difference opinions for different school sizes at a statistical level of .05

Keywords: administration, educational opportunity expansion school

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ กระบวนการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือและกลไกที่สำคัญพัฒนาคุณภาพของประชาชนให้สามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติให้ดีขึ้น การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทุกคนควรต้องได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อเป็นพื้นฐานต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม จากสถานการณ์ที่ประเทศไทยเข้าสู่ยุค 4.0 คือการพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัย มีรายได้มากขึ้น และก้าวพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง โดยจะต้องผลิตนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการศึกษาจึงต้องกำหนดนโยบายทางการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว พร้อม ๆ กับการพัฒนาทักษะที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยเน้นทักษะในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสาร และการมีส่วนร่วมในการทำงาน โดยอนุชา โสมาบุตร (2556) กล่าวถึง ทักษะการเรียนรู้แบบนี้จะเป็ทักษะพื้นฐานแห่งการสร้างสรรค์ การคิดแบบมีวิจารณญาณ โดยการคิดสร้างสรรค์ (Think Creativity) มาจากการเปิดกว้าง เช่น การระดมสมอง การคิดสิ่งแปลกใหม่และเสริมสร้างคุณค่าทางความคิดและสติปัญญา และการมีความละเอียดรอบคอบต่อการคิดวิเคราะห์และประเมินแนวความคิด เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา งานในเชิงสร้างสรรค์ กระบวนการจัดการศึกษาจึงต้องมีการปรับเปลี่ยน การบริหารจัดการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างศักยภาพให้ประเทศสามารถดำรงอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรีและสังคมส่วนร่วมอย่างมีความสุข และทันต่อสภาพเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การปรับเปลี่ยนกระบวนการ ระบบ และวิธีการศึกษา การสืบค้นและถ่ายทอดองค์ความรู้จึงเกิดขึ้นในรูปแบบกระบวนการที่แตกต่างไปจากเดิม ตลอดจนการจัดการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการสอนและวิธีการสอนให้เกิดความเหมาะสม ด้วยสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้ภาระหน้าที่ของผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารให้ทันสมัย ด้วยความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ของแต่ละคนที่จะต้องทำงานให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย สอดคล้องกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม เพื่อการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต กับผู้อื่นอย่างมีความสุข ตอบสนองกับความต้องการของท้องถิ่น รองรับภาระกระจายอำนาจการบริหาร จากกระทรวงศึกษาธิการและให้มีประกันคุณภาพการศึกษาควบคู่ไปกับการบริหารการจัดการศึกษา พัฒนาผู้เรียนให้ครบตามมาตรฐานที่ระบุไว้ในหลักสูตร ผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือผู้บริหาร โดยเฉพาะในช่วงเกิดวิกฤติของประเทศ เช่น ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผู้บริหารต้องปรับตัวอย่างมากเพื่อการแก้ปัญหาและการบริหารจัดการให้สำเร็จตามความมุ่งหมายที่

โรงเรียนกำหนดไว้ การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะผู้นำที่ดีย่อมส่งผลต่อสถานศึกษา มีการแนะนำบุคลากรให้ทำกิจกรรมจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้ที่มีการตัดสินใจที่ดีและทันต่อเหตุการณ์ มีความสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดีและเหมาะสม ผู้บริหารต้องสามารถปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการและมีความเชื่อมั่นในตนเอง (ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร, 2560) ปัจจัยต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดศักยภาพในการเป็นผู้บริหารจะส่งผลทำให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ ตลอดจนสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับคณะครูและผู้ร่วมงานฝ่ายอื่น ๆ ให้เกิดทัศนคติในเชิงบวกต่อการทำงาน จะทำให้คณะครูและผู้ร่วมงานเกิดความทุ่มเท ปฏิบัติงานให้เต็มความสามารถ เต็มใจ และมีความสุขอยู่กับหมู่คณะและอาชีพของตนเอง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้บริหารมีการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ และมิตักกะในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย วางแผน กล้าคิด กล้าทำ และกล้าตัดสินใจ ในด้านการบริหารจัดการโรงเรียน ตั้งแต่การวางแผนยุทธศาสตร์ การวางแผนปฏิบัติการ และการจัดโครงสร้างโรงเรียน ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประสานงานหลักสูตรติดตาม กำกับ ดูแลการใช้หลักสูตร (ประสิทธิ์ เขียวศรี และคณะ, 2548) และด้านการบริหารบุคคล กระตุ้นให้ครูเกิดความตระหนักและเห็นด้วยในการพัฒนาโรงเรียน ใช้ทรัพยากรบุคคลอย่างสร้างสรรค์ นิเทศติดตามการปฏิบัติการสอนของครูและให้ข้อมูลย้อนกลับ (Davis and Thomas, 1989)

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาคือโรงเรียนที่สอนระดับประถมศึกษาและขยายชั้นเรียนโดยเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในพื้นที่ห่างไกลจากโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เยาวชนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่สามารถเดินทางไปศึกษาต่อในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาได้ ได้มีโอกาสเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการเปิดโอกาสหรือขยายโอกาสให้เยาวชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ห่างไกลได้มีพื้นฐานการศึกษาที่สูงขึ้น ในการดำเนินการดังกล่าวใช้อาคารสถานที่และบุคลากรของโรงเรียนประถมศึกษา แต่ในสภาพปัจจุบันในโรงเรียนขยายโอกาสพบว่าผู้บริหารต้องปฏิบัติงานหนัก ทั้งการบริหารระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาไปด้วยกัน จะมุ่งเอาแต่งานระดับใดระดับหนึ่งไม่ได้ ต้องใส่ใจทั้งสองระดับเป็นหลัก และสนใจครูที่ต้องมีทักษะที่ดีเหมาะกับการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาไปพร้อม ๆ กัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543) ซึ่งในจังหวัดนนทบุรี มีโรงเรียนขยายโอกาสจำนวน 23 โรงเรียน บทบาทและภาวะผู้นำของผู้บริหารจะต้องเป็นผู้วางแผนกำหนดแนวทางการปฏิบัติ และออกคำสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม เน้นผลผลิต เน้นสัมพันธภาพของผู้ร่วมงาน การติดตามประเมินผล ครูต้องทำงานเพิ่มนอกเหนือจากงานสอนในหน้าที่ประจำ ครูต้องรับผิดชอบงานมากขึ้นทั้งงานสอนและงานอื่น ๆ เพราะมีอัตราค่าจ้างที่จำกัด ทำให้ครูขาดความคล่องตัวในการทำงานในการปฏิบัติงานได้ไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ครูขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดความเบื่อหน่าย ท้อถอย เฉื่อยชา จึงเป็นปัญหากับโรงเรียนขยายโอกาสโดยเฉพาะในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี (สพป.) เขต 1 และ เขต 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติของนักเรียนปีการศึกษา 2559 และ

ปีการศึกษา 2560 ต่ำกว่าร้อยละ 50 และต่ำกว่าระดับประเทศเกือบทุกรายวิชา (ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา สพป.นนทบุรี เขต 1/2560: 53; ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา สพป.นนทบุรี เขต 2/2560: 42; ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา สพป.นนทบุรี เขต 1/2561: 56; ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา สพป.นนทบุรี เขต 2/2561: 47)

จากแนวคิดและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารในการวางแผนหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพและส่งผลกระทบต่อนักเรียนโดยตรง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในสถานศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี แตกต่างกัน

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี ปีการศึกษา 2561 จำนวน 23 โรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยผู้บริหารจำนวน 23 คน ครูผู้สอนจำนวน 715 คน รวมทั้งสิ้น 738 คน (ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา สพป.นนทบุรี เขต 1/2561, ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา สพป.นนทบุรี เขต 2/2561)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี ปีการศึกษา 2561 โดยกำหนดขนาด

กลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970: 607-608) ได้กลุ่มตัวอย่างจาก 11 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 254 คน จากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดโรงเรียน

เครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

1. การหาความตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาค่าความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (IOC) เป็นรายข้อ โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าเป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ ได้ค่าความตรงทั้งฉบับเท่ากับ 0.75

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครูที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่โรงเรียนวัดใหม่ผดุงเขตและโรงเรียนนุ่ประสงศ์วิทยา แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbrach's Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.85 โดยใช้เกณฑ์มากกว่า 0.70 ถือว่ามีความเที่ยง แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2. การทดสอบสมมติฐาน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ใช้สถิติทดสอบที (t-test) การทดสอบสมมติฐาน จำแนกขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วย LSD

ผลการวิจัย

1. วิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปรค่า และลำดับความสำคัญของการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมและรายด้าน

(n=254)

การบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	$\bar{x}$	SD	แปรค่า	ลำดับความสำคัญ
ด้านการบริหารวิชาการ	4.28	0.49	มาก	1
ด้านการบริหารบุคคล	4.24	0.54	มาก	3
ด้านการบริหารงบประมาณ	4.23	0.54	มาก	4
ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.27	0.55	มาก	2
รวม	4.26	0.49	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.26$, $SD=0.49$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารวิชาการ ($\bar{x}=4.28$, $SD=0.49$) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงบประมาณ ตามลำดับ

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารในสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านด้วย Independent Sample t-test, One-way ANOVA และ LSD ดังปรากฏในตารางที่ 2-7

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยรวมและรายด้าน

(n=254)

การบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	ผู้บริหาร (n=10)		ครูผู้สอน (n=244)		t	Sig.
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
ด้านการบริหารวิชาการ	4.35	0.51	4.28	0.49	0.48	0.63
ด้านการบริหารบุคคล	4.43	0.49	4.24	0.54	1.13	0.26

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยรวมและรายด้าน (ต่อ)

(n=254)

การบริหารจัดการโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา	ผู้บริหาร (n=10)		ครูผู้สอน (n=244)		t	Sig.
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
ด้านการบริหารงบประมาณ	4.39	0.52	4.22	0.54	0.97	0.33
ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.35	0.45	4.27	0.56	0.44	0.66
รวม	4.38	0.47	4.25	0.49	0.83	0.41

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

(n=254)

การบริหารจัดการโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา	ขนาดเล็ก (n=31)		ขนาดกลาง (n=169)		ขนาดใหญ่ (n=54)	
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD
ด้านการบริหารวิชาการ	4.13	0.67	4.32	0.45	4.25	0.49
ด้านการบริหารบุคคล	4.05	0.80	4.32	0.47	4.11	0.52
ด้านการบริหารงบประมาณ	4.03	0.75	4.30	0.48	4.13	0.52
ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.00	0.84	4.36	0.49	4.16	0.48
รวม	4.05	0.74	4.33	0.42	4.16	0.46

จากตารางที่ 3 พบว่า โรงเรียนขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยของการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสูงที่สุด ($\bar{x}$ = 4.33, SD=0.42) รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน จะได้ค่าดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

(n=254)

การบริหารจัดการโรงเรียน ขยายโอกาส ทางการศึกษา	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการบริหารวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	1.05	2	.53	2.19	.11
	ภายในกลุ่ม	60.49	251	.24		
	รวม	61.54	253			
ด้านการบริหารบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	3.10	2	1.55	5.51*	.01
	ภายในกลุ่ม	70.73	251	.28		
	รวม	73.83	253			
ด้านการบริหารงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	2.52	2	1.26	4.48*	.01
	ภายในกลุ่ม	70.69	251	.28		
	รวม	73.21	253			
ด้านการบริหารงานทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	4.30	2	2.15	7.35*	.00
	ภายในกลุ่ม	73.43	251	.29		
	รวม	77.73	253			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.56	2	1.28	5.60*	.00
	ภายในกลุ่ม	57.35	251	.23		
	รวม	59.91	253			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่าการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการบริหารวิชาการ ไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบรายคู่การบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

(n=254)

การบริหารจัดการโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา	$\bar{x}$	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
ด้านการบริหารบุคคล		4.05	4.32	4.11
ขนาดเล็ก	4.05	-	-.27*	-.06
ขนาดกลาง	4.32		-	.21*
ขนาดใหญ่	4.11			-
ด้านการบริหารงบประมาณ		4.03	4.30	4.13
ขนาดเล็ก	4.03	-	-.27*	-.10
ขนาดกลาง	4.30		-	.17*
ขนาดใหญ่	4.13			-
ด้านการบริหารงานทั่วไป		4.00	4.36	4.16
ขนาดเล็ก	4.00	-	-.36*	-.16
ขนาดกลาง	4.36		-	.20*
ขนาดใหญ่	4.16			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ค่าเฉลี่ยรายคู่ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกัน โดยสถานศึกษาขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดใหญ่ในด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้าน

(n=254)

การบริหารจัดการโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา	0-5 ปี		6-10 ปี		11 ปีขึ้นไป	
	(n=99)		(n=83)		(n=72)	
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD
ด้านการบริหารวิชาการ	4.26	0.49	4.24	0.50	4.36	0.48
ด้านการบริหารบุคคล	4.24	0.54	4.23	0.55	4.27	0.54
ด้านการบริหารงบประมาณ	4.21	0.57	4.20	0.55	4.29	0.49
ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.26	0.59	4.21	0.55	4.37	0.50
รวม	4.24	0.50	4.22	0.50	4.32	0.48

จากตารางที่ 6 พบว่า ประสบการณ์การทำงาน 11 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยของการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสูงที่สุด ($\bar{x}$ =4.32, SD=0.48) รองลงมาคือ ประสบการณ์การทำงาน 0-5 ปี และประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน จะได้ค่าดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

(n=254)

การบริหารจัดการโรงเรียน ขยายโอกาส ทางการศึกษา	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ด้านการบริหารวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	.64	2	.32	1.32	.27
	ภายในกลุ่ม	60.90	251	.24		
	รวม	61.54	253			
ด้านการบริหารบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	.06	2	.03	.10	.90
	ภายในกลุ่ม	73.77	251	.29		
	รวม	73.83	253			
ด้านการบริหารงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	.39	2	.20	.68	.51
	ภายในกลุ่ม	72.82	251	.29		
	รวม	73.21	253			

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
จำแนกตามประสพการณ์การทำงาน (ต่อ)

(n=254)

การบริหารจัดการโรงเรียน ขยายโอกาส ทางการศึกษา	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการบริหารงานทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	1.01	2	.51	1.66	.19
	ภายในกลุ่ม	76.71	251	.31		
	รวม	77.73	253			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.44	2	.22	.94	.39
	ภายในกลุ่ม	59.46	251	.24		
	รวม	59.91	253			

จากตารางที่ 7 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาโรงเรียนขยายโอกาส
จำแนกตามประสพการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับ
สมมติฐานที่กำหนดไว้

อภิปรายผล

1. การบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา นนทบุรี อยู่ในระดับมากในภาพรวมและทุกด้าน โดยด้านการบริหารวิชาการมีค่าเฉลี่ย
สูงสุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงบประมาณ
ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการ นับว่าเป็นหัวใจสำคัญของบริหารสถานศึกษา
ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ส่วนการบริหารงานด้านอื่น ๆ แม้จะมีความสำคัญ
เช่นเดียวกันแต่ก็เป็นเพียงงานที่สนับสนุนให้งานวิชาการของโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเผด็จ มีชัย (2554) ที่ศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัด
องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ
สิริญา พรหมกตา (2558) ที่ศึกษา การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 อยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน

2. การบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา นนทบุรี จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และประสพการณ์การทำงาน ผลการเปรียบเทียบ
พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทาง
การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มี
ตำแหน่งหน้าที่และประสพการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูผู้สอน มีความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาโรงเรียนขยายโอกาสทางการอย่างชัดเจนและผู้บริหารให้ความสำคัญกับครูผู้สอนเสมอกัน มีมาตรฐานการปฏิบัติงาน เวลาและวิธีการประเมินที่เหมือนกัน ไม่ว่าครูจะมีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน แต่ก็มีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน ทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นคล้ายคลึงกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มานนท์ จันทร์เจียม (2558) ที่ศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มภูเก็ลใต้ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่พบความแตกต่าง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์เยาดำ และ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2561) ที่ศึกษา การบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3. การบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยสถานศึกษาขนาดกลางมีค่าเฉลี่ย สูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดใหญ่ ในด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจำนวนนักเรียนในสถานศึกษาเป็นตัวกำหนดขนาดสถานศึกษา ซึ่งมีผลต่อการได้รับงบประมาณในการบริหารสถานศึกษา ในส่วนการบริหารงานด้านอื่น ๆ แม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกันแต่ก็เป็นเพียงงานที่สนับสนุนให้การบริหารวิชาการของสถานศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ขนาดสถานศึกษาส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พุทธิภาคย์ รักซ้อน (2558) ที่ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ด้านการบริหารวิชาการ ควรมีการสำรวจปัญหา ความต้องการ จำเป็นเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการบริหารวิชาการ และมีการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ชาวบ้าน เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในชุมชนของนักเรียน
2. ด้านการบริหารบุคคล ควรมีการสำรวจปัญหาความต้องการ ความจำเป็นของการบริหารงานบุคคล และมีการยกย่องเชิดชูเกียรติคุณของครูที่ปฏิบัติงานดีเด่นด้วยวิธีการต่าง ๆ
3. ด้านการบริหารงบประมาณ ควรมีการสำรวจปัญหาความต้องการ ความจำเป็นของการบริหารงานงบประมาณ และมีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานงบประมาณ

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรมีการจัดทำระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศการบริหารงานทั่วไป และมีการส่งเสริม สนับสนุน ให้นำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานบริหารงานทั่วไปอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อเพิ่มคุณภาพการบริหารด้านการสำรวจปัญหา ความต้องการจำเป็น เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการบริหารของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2. ควรศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อเพิ่มคุณภาพด้านการจัดทำระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

จันทร์ เยาดำ และ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2561). การบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ประสิทธิ์ เขียวศรี และคณะ. (2548). รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงคาร. (2560). การพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้นำที่แท้จริง. ค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2560, จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/piyanan/2014/11/07/entry-1>

พุทธิภาคย์ รักซ้อน. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

มานนท์ จันทร์เจียม. (2558). ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มภูเกลิ้อใต้ อำเภอเบ่อเกลิ้อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปานาน เขต 2. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วันเผด็จ มีชัย. (2554). ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2560). สารสนเทศทางการศึกษาปีการศึกษา 2560 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. ค้นเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2560, จาก https://drive.google.com/file/d/0B-35x-QV_00_Y3UyU3phSD_dXRTg/view
- _____. (2561). สารสนเทศทางการศึกษาปีการศึกษา 2561 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. ค้นเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2561, จาก <http://www.nonedu1.org/>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. (2560). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาปีการศึกษา 2560 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. ค้นเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2560, จาก <file:///C:/Users/Aecomputer/Downloads/s-2560.pdf>.
- _____. (2561). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาปีการศึกษา 2561 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. ค้นเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2561, จาก <http://www.nonedu2.net/>.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี.
- สิริญา พรหมกดา. (2558). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- อนุชา โสมาบุตร. (2556). ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม สำหรับการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21. ค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2560, จาก <http://wanwanut.myreadyweb.com/article/topic-51594.html>.
- Davis, G.A. & Thomas, M.A. (1989). *Effective Schools and Effective Teachers*. Boston: Allyn and Bacon.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 607-608.